DE STANDAARD
DINSDAG 26 MEI 2020

DESALNIETTEMIN
CATHÉRINE DE KOCK

File op Antarctica

De musea zijn weer open. Een stukje vrijheid dat we weer hebben veroverd. Voorwaardelijke vrijheid, uiteraard. Je geraakt er alleen binnen met een vooraf gereserveerd ticket, er is overal handgel, en met pijlen en lijnen word je in een vast parcours gedwongen. Ieder museum kleurt die lijnen in zoals het wil.

Het Museum voor Natuurwetenschappen in Brussel, waar ik afgelopen weekend met twee dinogekke kleuters een kijkje ging nemen, kiest voor een nogal directieve aanpak. Bezoekers volgen in het museum een welomlijnd parcours langs de tentoonstelling *Antarctica* en zijn bekende dino's. Op de vloer van de tentoonstelling zijn grote rechthoeken geplakt. Elke bezoeker, al dan niet met huisgenoten, wordt geacht binnen zijn hok te blijven en mag pas naar het volgende hok wanneer zijn voorgangers zijn doorgeschoven. Een vakje overslaan is verboden. Net als afwijken van het parcours om te gaan plassen – wat het museum, met de vele kleine kinderen dat het aantrekt, nog geheid structurele vochtproblemen zal bezorgen.

In het Museum voor Natuurwetenschappen geldt tijdelijk het recht van de traagste

Met zo'n organisatie geldt in het Museum voor Natuurwetenschappen *de facto* het recht van de traagste. Geen meter file richting Brussel, maar in het museum zelf was het bumperrijden. Dat kwam door één man met een buitengewone fascinatie voor duikerpakken en pinguïns.

Pinguïns zijn schattige beesten, dat ga ik niet betwisten, en al helemaal als ze buikglijden, maar als je een kwartier moet kijken naar een twee minuten durend filmpje, dan heb je die naar vis ruikende *cuties* echt wel gezien. Niet zo voor deze langkijker: die nam uitgebreid zijn tijd voor elk educatief scherm en diorama en veroorzaakte zo een heuse bottleneck.

Gelukkig was er een suppoost met gezond verstand die de file op den duur beu was. Elke bubbel die eerst gedwee achter de langkijker had aangesjokt, mocht de man voorbijsteken, op een veilige anderhalve meter afstand – dat spreekt. We konden eindelijk tegen een kleutervriendelijk tempo van hok naar hok door de expo wandelen. En toen we bij de dino's aankwamen, waren de hokjes verdwenen. Ooit al eens een kolonie pinguïns enthousiast zien waggelen naar zee? Dat waren wij. Eindelijk vrij. Hoppend van triceratops naar iguanodons, gewoon onze neus achterna. En wat bleek? Ook zonder betuttelende vakjes hield elke bubbel netjes anderhalve meter afstand.

En de langkijker? Die zat vast nog ergens op Antarctica.

Nieuwe solo van Marlene Dumas bij Zeno X

Tussen spleen en ideaal

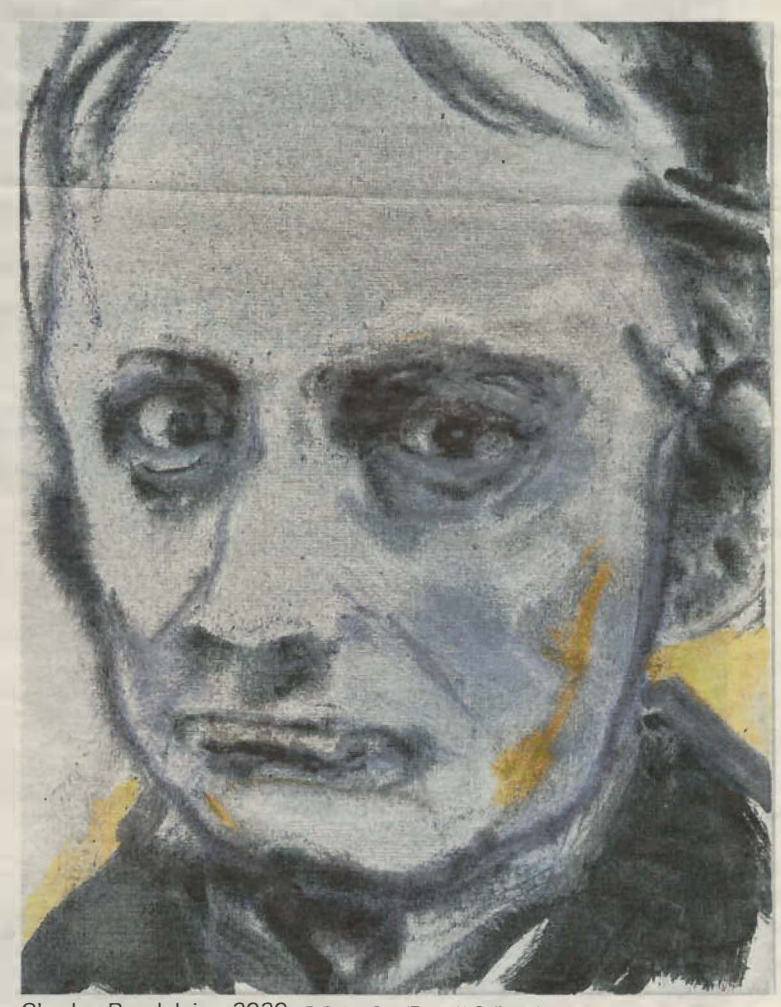
Voor haar nieuwe galerieshow pendelt Marlene Dumas tussen Baudelaire en de coulissen van het theater. Het leidt haar, zoals verwacht, naar krachtige portretten waarin het kwetsbare en het sterke elkaar in evenwicht houden. **GEERT VAN DER SPEETEN**

Boekillustraties bij Baudelaires postume bundel *Le spleen de Paris,* een zeldzame portretopdracht voor een Nederlandse theatermaker, intieme beelden van grootoudergeluk: *Double faces* in Zeno X Gallery waaiert veel kanten uit.

Toch opent de nieuwe solo van Marlene Dumas (66), een van de grootste kunstenaars van het moment, meteen sterk. Centraal hangt een kloeke close-up van de genderfluïde actrice Romana Vrede. Indringende blik, overdonderende présence, één brok zelfbewustzijn. Een erehaag van klassieke schoonheden omringt haar: Dumas' versie van de Egyptische koningin Nefertiti en de 'Vrouw van Urk', een van de vroegste afbeeldingen van het menselijk gezicht.

Hoe Romana Vrede op doek belandde, is een bijzonder verhaal. De Rotterdamse won in 2017 als eerste zwarte actrice de Theo d'Or, een van de belangrijkste Nederlandse theaterprijzen. Sinds 2005 hangt aan de bekroning ook een portret vast, bestemd voor de wandelgangen van de Amsterdamse stadsschouwburg. Vrede koos voor Dumas, die normaal dit soort opdrachten afwimpelt. De organisatie gaf haar niks-nul kansen. Maar kijk, de kunstenares ging overstag. Vanwege, zo wil de legende, het laatste zinnetje in Vredes mail: 'Mijn dank zal grenzen aan hondsdolheid'.

Er volgden twee ontmoetingen. Dumas was onder de indruk van de levendigheid van de actrice: uitbundig en toch zacht, één brok contrast. 'En dan die prachtige neusvleugels', zei ze aan *de Volkskrant*. Uit de eerste indrukken puurde Dumas vijf schilderijen. Waaruit de actrice de meest cassante koos: *The skull,* met de kale schedel van een doodshoofd dat de vergankelijkheid van roem oproept. Zeno X brengt drie andere portretten bijeen, waarvan een met haar zwakbegaafde zoon Charlie.

Charles Baudelaire, 2020. © Peter Cox/Zeno X Gallery Antwerpen

Tronies

Al ruim dertig jaar grossiert de Zuid-Afrikaanse kunstenares, met standplaats Amsterdam, in krasse beelden en vrijpostige thema's. Haar archief, met actuele en historisch beladen beelden die op ons netvlies gebrand zijn, vormt de basis. 'Tweedehands beelden en eerstehands ervaringen', zo omschreef Dumas ooit zelf haar werk. Tegenover de vluchtigheid van de actualiteit plaatst ze de vertraging en verheviging van het schildersmedium.

Vooral Dumas' portretten – Magdalena's, pin-ups, huilende filmsterren, helden en antihelden – maken krachtige emoties los. Ze kiest graag voor figuren die buiten de klassieke normen vallen. Die zit ze dan dicht op de huid. Haar impulsieve stijl is herkenbaar uit de duizend. De portretten lijken doorgroefde landschappen, vlekkerig en korrelig, vaak warm-sensueel en soms ijskoud. Ze noemt ze geen momentopnames, maar 'geschilderde situaties'. Het genre van de 17de-eeuwse *tronies* of karakterstudies is niet veraf.

Op aangeven van Hafid Bouazza, kleurrijke outsider uit de Nederlandse letteren, raakte Dumas in de ban van Baudelaire. Bouazza werk aan een nieuwe vertaling